

In de 17e eeuw werd er flink gepaft in Herberg De Rode Leeuw

Op de plek waar tot januari 2020 de laatste landarbeiderswoningen stonden aan de Sloterweg 711 - 715, was in de 17e eeuw 'Herberg De Rode Leeuw' gevestigd. Hier kon iedereen voor goedkope drank terecht.

Na gedegen onderzoek kan de afdeling Monumenten en Archeologie van de gemeente Amsterdam vier jaar na het veldonderzoek interessante bevindingen met de buitenwereld delen. Tegelijkertijd maakt het Stadsarchief Amsterdam bekend in 2023 toevalligerwijs een schets van precies déze locatie te hebben aangeschaft.

Drie afbeeldingen van dezelfde herberg

Inmiddels zijn de inventarisatie en analyses van het veldonderzoek en de opgraving afgerond en is er onder leiding van archeoloog Thijs Terhorst een lijvig rapport met bevindingen opgesteld. In januari 2025 worden deze resultaten gepresenteerd en aangevuld met lezingen en een tentoonstelling in het dorp Sloten. Daarnaast maakt het Stadsarchief Amsterdam nu wereldkundig in 2023 een unieke aankoop te hebben gedaan. Het archief heeft een tot nu toe onbekende schets aangeschaft waar toevalligerwijs ook weer dezelfde Herberg op staat.

In 2023 door het Stadsarchief Amsterdam aangeschafte 17e-eeuwse tekening 'Gezicht op de Sloterweg' toont De Rode Leeuw ter hoogte van Sloterweg 711 - 715 (E277 op het kadastraal minuutplan van 1832) waar de recente opgravingen plaatsvonden. Deze schets is gemaakt door Claes Janz. Visscher (Amsterdam 1587 - 1652) en heeft als formaat

10,8 x 16,3 cm. Lange tijd dacht men dat dit een schets is van de Diemerweg (tussen Ouderkerk en Diemerbrug), maar dat klopte niet. Inmiddels weten de experts zeker dat het om de Sloterweg (toen nog in het bangebied van Sloten) gaat. Zij weten dit zeker omdat langs de Sloterweg, anders dan de Diemerweg, aan weerszijden (ook toen al) veel bomen stonden. Bovendien is rechts op de schets de rode leeuw van de gelijknamige herberg goed te onderscheiden. Afbeelding: Beeldbank Stadsarchief Amsterdam.

Met deze aankoop beschikt het Stadsarchief nu over drie schetsen van deze ene locatie waardoor we nu - 400 jaar later - een completer beeld kunnen krijgen van hoe dat stukje van de Sloterweg er vroeger bijlag. Het archief beschikte immers al over de beide andere 18e-eeuwse tekeningen van vermoedelijk Herberg De Rode Leeuw, met de bijnaam 'Dronkemanshuisje'. Dit is te herkennen aan het uithangbord.

Schets van Jacobus Kops Goedschalksz. (1736 - 1773). De Sloterweg gezien in de richting van Amsterdam. Rechts van de weg een gebouw met een uithangbord boven de deur, vermoedelijk een Herberg De Rode Leeuw. Collectie Van Eeghen tekeningen. Afbeelding: Beeldbank Stadsarchief Amsterdam.

Toevoeging bij de afbeelding, die al online staat maar die niet compleet is, hierbij de complete versie: Schets van Herberg De Rode Leeuw op de Sloterweg. Tekenaar is onbekend. Datering: 18e eeuw. Afbeelding: Beeldbank Stadsarchief Amsterdam.

Oudste vondsten uit 16e eeuw

De van tevoren hoge verwachtingen van de opgraving - die plaatsvonden in januari 2021 - werden bevestigd. Al vlak onder het maaiveld werden de eerste archeologische sporen gevonden. Het veldonderzoek heeft informatie opgeleverd over de inrichting en het gebruik van het complex vanaf de late 16e eeuw tot en met de late 19e eeuw. De oudste gevonden resten dateren uit de tweede helft van de 16e eeuw. In die tijd werd de veenweide bouwrijp gemaakt door rietmatten te plaatsen en het terrein op te hogen met klei, veen en afval. De fundering van de muren van een rechthoekig gebouw van ongeveer 3 bij 6 meter bestond uit brede liggende planken met daarop houten balken en liggers. Deze eerste fase van bebouwing, met mogelijk een agrarische functie, werd omstreeks 1600 afgesloten met een brandlaag. Hieronder ziet u een aantal foto's die archeoloog Thijs Terhorst in januari 2021 van de opgravingen maakte.

De oudste (16e-eeuwse) fase van het complex. Foto: Thijs Terhorst.

Herberg De Rode Leeuw teruggevonden

In de vroege 17e eeuw volgden grootschaliger ophogingen van het terrein met klei, veen en afval. De bestaande bebouwing werd uitgebreid, waardoor twee rechthoekige panden van 11 x 6,75 meter tot stand kwamen, gelegen haaks op de Sloterweg. Beide zijn archeologisch gedateerd in het tweede kwart van de 17e eeuw. Deze bevindingen stemmen overeen met kaarten uit 1675 en 1678. Het daarop afgebeelde complex is aangeduid als 'de Ro(o) Leeuw'. Aan het gebouw werd in de tweede helft van de 17e eeuw een waterput en later een rechthoekige bak met onbekende functie toegevoegd. De Rode Leeuw (eerste vermelding 1635) was een historisch bekende plattelandsherberg, die door Claes Jansz Visscher (1587-1652) op een van zijn wandelingen door het buitengebied van Amsterdam werd getekend.

Het 17e-eeuwse herberggebouw wordt ingemeten. Foto: Thijs Terhorst.

*De 17e-eeuwse houten fundering van het oostelijke herberggebouw wordt vrijgelegd.
Foto: Thijs Terhorst.*

*De ruimte rond de 17e-eeuwse centrale haardplaats van de herberg wordt vrijgelegd.
Foto: Thijs Terhorst.*

*De 17e-eeuwse waterput van de herberg met daaromheen een mantel van klei en zand.
Foto: Thijs Terhorst.*

*De archeologen troffen deze 17e-eeuwse benen dobbelsteen aan in de ruimte rond de haardplaats / gelagkamer van de herberg.
Foto: Thijs Terhorst.*

Weinig luxe en veel rookpijpjes

De Amsterdamse archeologen kunnen de vondsten aan de Sloterweg vergelijken met die van andere herbergen op het huidige Amsterdamse grondgebied. Zij noemen het opvallend dat op het terrein van de plattelandsherberg meer kookgerei en minder drankgerei is gevonden. Met uitzondering van een kostbaar ijsglas ging het om eenvoudig serviesgoed. Rondom de haardplaatsen lag een gelaagd pakket zand met vondsten, waaronder veel rookpijpen (die vooral zijn gebruikt tussen 1625 en 1650), enkele muntjes en een dobbelsteen. Vermoedelijk zijn deze kleine voorwerpen tussen de (veronderstelde) plankenvloer door gevallen. 17e-eeuws bouwkeramisch afval in de afdekkende slooplaag geeft de indruk dat binnen het westelijke pand op de muren en het plafond vooral fruit- en bloemmotieven werden

afgebeeld en in het oostelijke gebouw dierentaferelen.

Hofstede en stal

Eind 17e eeuw of begin 18e eeuw werd het pand onderdeel van de Hofstede Zuidermeer. De laatste vermelding van De Rode Leeuw dateert uit 1711 en betreft de verkoop van een huis en erf "vanouds genaamt De Rode Leeuw". De naam 'De Rode Leeuw' verhuisde naar een ander pand in oostelijke richting aan de Sloterweg, dat op een 18e-eeuwse prent uit het Stadsarchief te zien is. In de late 18e eeuw kreeg de kavel aan de Sloterweg 711 - 715 weer een nieuw leven met een nieuwe fundering die bestond uit hergebruikte dakpannen en bakstenen, die vermoedelijk afkomstig waren van de eerdere herberg. In het kadastrale minuutplan van 1832 staat een pand afgebeeld dat destijds in gebruik was als stal. Uit deze fase, tussen 1700 en 1850, dateren

twee afvalputten, waarvan een met een kleine hoeveelheid botten van schapen / geiten, die hier kennelijk werden gehouden.

De noordmuur van het 18e-eeuwse stalgebouw wordt vrijgelegd. Foto: Thijs Terhorst.

Arbeiderswoningen Sloterweg 711, 713 en 715

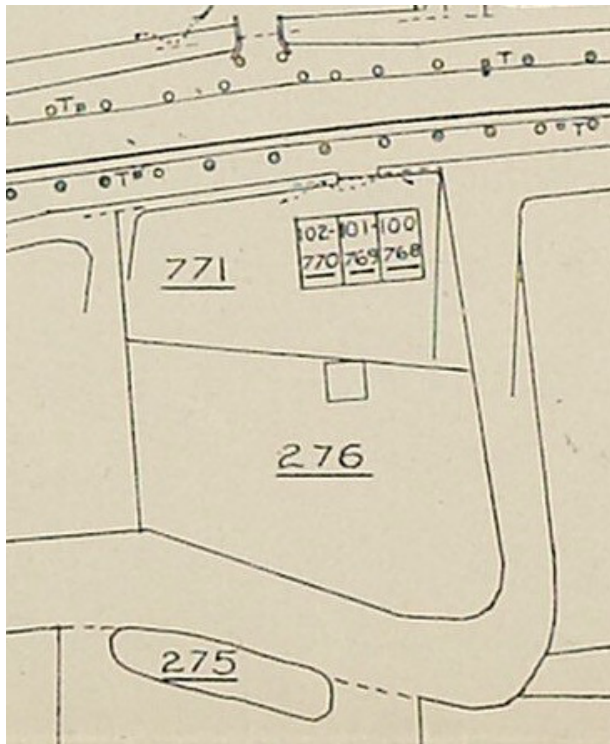
Vervolgens liet de toenmalige eigenaar van het terrein in 1873 - 1874 de resterende bebouwing op het terrein slopen en vervangen door de drie bekende landarbeiderswoningen onder één dak. Hoewel de resten van deze gebouwtjes voorafgaand aan het veldonderzoek reeds waren gesloopt, bleken er ook archeologisch geen aanwijzingen voor een bouwkundige relatie tussen de drie woningen en de oude herberg of daaropvolgende stal. Wel gerelateerd aan de landarbeiderswoningen was een laat 19e-eeuwse / vroeg 20e-eeuwse afvalstort in een gemetselde bak op het achterterrein. Hier zijn enkele beeldjes van biscuitporselein gevonden die goed vallen te plaatsen in het van oudsher katholieke milieu van de tuinders aan de Sloterweg.

Overzichtsfoto van het herbergstalcomplex met rechts het oostelijke gebouw met waterput en links het westelijke gebouw met haardplaats

van de herberg. De grote ronde objecten zijn 20e-eeuwse septic tanks van de arbeiderswoningen die hier daarna werden gebouwd. Foto: Thijs Terhorst.

De locatie van De Rode Leeuw op oude kaarten

Uitsnede van een kaart van de Dienst der Publieke Werken uit 1921: Sloterweg 711-715. Afbeelding: Beeldbank Stadsarchief Amsterdam.

Uitsnede van een Minuutplan uit 1832: Sloterweg 711-715. Afbeelding: Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Nieuwbouw met illegale uitbouw

Daarna volgden diverse - helaas mislukte - pogingen om deze arbeiderswoningen als cultuurhistorisch erfgoed van de Sloterweg te behouden. Dit werd van groot belang geacht omdat er vroeger veel kleine arbeiderswoningen langs de Sloterweg te vinden waren.

Ondanks groot verzet van de Dorpsraad en vele bewoners, onder wie Nico Jansen, werden de drie arbeiderswoningen in januari 2020 gesloopt.

Aangezien er nu alleen nog enkele grotere boerderijen resteren, ontstaat een onjuist beeld van de voormalige bebouwing langs de oude Sloterweg. Om deze herinnering nog enigszins levend te houden, heeft de gemeente op dringend verzoek van de Dorpsraad bepaald dat het uiterlijk van de nieuwbouwwoning aan de Sloterweg moet lijken op het uiterlijk van de arbeiderswoningen. Door de illegaal aangebrachte reusachtige uitbouw aan het pand is die gelijkenis echter ver te zoeken. De Dorpsraad zit de gemeente ondertussen achter de broek om te handhaven.

Nieuwbouw Sloterweg 715: 'nieuwe arbeiderswoning' met illegale dakkapellen; 26 augustus 2023.

Tamar Frankfurter; 2 januari 2025.

Verder lezen

Als u meer wilt weten over deze interessante opgravingen aan de Sloterweg, bekijk dan het rijk geïllustreerde onderzoeksverslag ['Inventariserend Veldonderzoek en Opgraving Herberg De Rode Leeuw, Sloterweg 711-715, Amsterdam \(2021\)'](#) opgesteld door Thijs Terhorst, Maarten Hell en Ronald Klein.

Zie ook:

- * [Resultaten van het archeologisch onderzoek op Sloterweg 711-715](#)*
- * [Schatgraven: straks verdwijnt deze 17e eeuwse herberg onder nieuwbouw](#)*
- * [De strijd om het witte huis nadert ontknoping](#)*